

Komt hulp voor het Korhoen op tijd?

In *Limosa* 61: 193-194 verscheen een overzichtje waarin de verspreiding van het Korhoen in 1986 en 1987 werd besproken. Helaas moet worden geconstateerd dat de stand sindsdien nog verder teruggelopen is. In de jaren 1988-91 zijn respectievelijk 43, 29, 40 en 40 hanen geteld (enkele vermoedelijk uitgezette of ontsnapte exemplaren niet meegerekend). De Nederlandse korhoenderstand heeft hiermee een voorlopig dieptepunt bereikt.

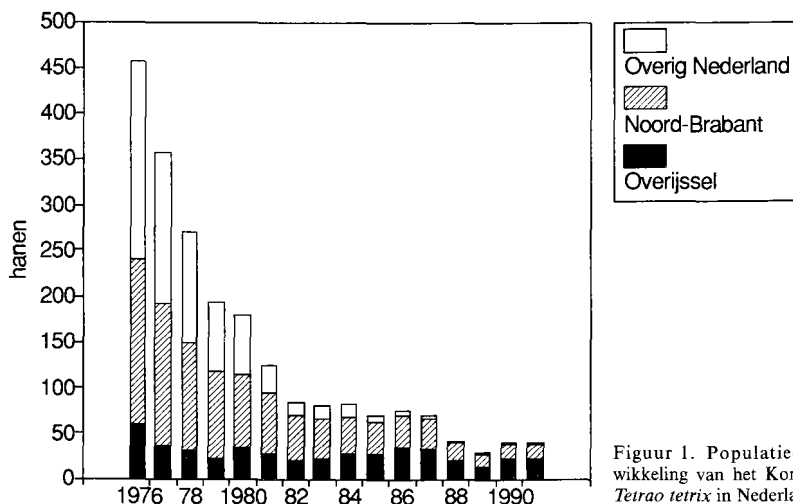
Sinds 1976, toen de stand al hard achteruit ging, is de soort verdwenen uit de provincies Utrecht (laatste in 1979), Noord-Holland (1981), Limburg en Friesland (1984), Drenthe (1986) en Gelderland (1988). Het Korhoen komt momenteel alleen nog voor in Noord-Brabant (in 1991 vijf terreinen) en Overijssel (in 1991 twee terreinen) (figuur 1).

De broedresultaten zijn in de laatste decennia erg slecht geweest; slechts af en toe kon broedsucces geconstateerd worden. In 1984 en 1985 bijvoorbeeld produceerde het Korhoen zowel in Noord-Brabant als in Overijssel relatief veel jongen. Dit was vermoedelijk te danken aan heidekeverplagen waardoor plaatselijk overvloedig voedsel voor de kuikens aanwezig was. In de tellingen komt dit pas één à twee jaar later tot uiting, wanneer de inmiddels volgroeide hanen zich op de baltsplaatsen gaan vertonen. De telling van 1989 is vermoedelijk mede beïnvloed door de slechte weersomstandigheden tijdens de baltsperiode in het voorjaar, waardoor de hanen minder actief waren en dus minder goed geteld konden worden. Momenteel lijkt er van enige stabilisatie sprake te zijn. In de terreinen waar zich nu nog Korhoenders ophouden, komen bijna jaarlijks jongen groot. Alleen in 1991 zijn, evenals in Scandinavië, vermoedelijk weinig jongen vliegvlug geworden vanwege het koude en natte weer in mei en juni.

In Overijssel is de verspreiding in de laatste tien jaar ongewijzigd gebleven, maar de aantallen hebben wel een

sterke schommeling te zien gegeven. De grootste nog overgebleven populatie van de Sallandse Heuvelrug leeft uitsluitend op meer natuurlijke terreinen. In Noord-Brabant is het verspreidingsgebied de laatste tien jaar verder ingekrompen, terwijl de aantallen duidelijk teruggelopen zijn. De Noordbrabantse Korhoenders zijn vooral voor hun voedselvoorziening sterk op cultuurland aangewezen. De Sallandse Heuvelrug lijkt momenteel het enige gebied in Nederland te zijn waar het Korhoen nog enige kans heeft zich op eigen kracht te handhaven. Maar het feit dat ook in Noord-Brabant jongen worden grootgebracht, duidt erop dat deze populatie nog niet afgescreven moet worden.

De sterke achteruitgang van het Korhoen in de afgelopen decennia, van een geschatte 5000-6000 hanen rond 1940 tot 40 in 1991, heeft recent opnieuw veel aandacht gekregen. Op het congres *De toekomst van de wilde hoenderachtigen in Nederland* in 1990 te Amersfoort, bespraken verschillende onderzoekers de oorzaken van de achteruitgang. Ook werden maatregelen besproken die zouden kunnen leiden tot het behoud van de soort in ons land. Deze maatregelen zijn verder uitgewerkt in het *Soortbeschermingsplan Korhoen*, waarvan in 1991 een brochure is uitgegeven door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Hierin worden de beheersinstanties dringend uitgenodigd om voorstellen ter financiering van beheersmaatregelen in te dienen. In eerste instantie geldt dit voor enkele gebieden waar het voortbestaan van de soort kansrijk wordt geacht, namelijk de Sallandse Heuvelrug, het Wierdense Veld, het Kroondomein, het Dwingelderveld en het Fochteloërveen. Aangepast beheer van heidevelden en aanliggende cultuurgronden zal een in potentie geschikte habitat moeten herstellen. In drie van de genoemde gebieden is de soort inmiddels uitgestorven, maar in de volgende fase van het project zal hier geëxperimenteerd worden met het uitzetten van Korhoenders.

Figuur 1. Populatie-ontwikkeling van het Korhoen *Tetrao tetrix* in Nederland.

Opmerkelijk is wel dat Noord-Brabant in het beschermingsplan achtergesteld lijkt te worden, terwijl hier bijna de helft van de huidige populatie voorkomt. Tussen de laatste overgebleven gebiedjes in Noord-Brabant lijkt uitwisseling te bestaan. Mogelijk is dat ook het geval tussen een gebied in Noord-Brabant en een gebied in België. Dit geeft aan dat er in Noord-Brabant wel degelijk mogelijkheden liggen. Het nemen van beschermingsmaatregelen moet echter niet worden uitgesteld.

Buiten het kader van het soortbeschermingsplan wordt de laatste jaren door een jachtcombinatie op enkele heidevelden bij Elspeet (Veluwe) geëxperimenteerd met het uitzetten van Korhoenders. Na het verdwijnen van de laatste Korhoenders zijn hier een dertigtal vogels uitge-

zet. Zonder passende herstelmaatregelen in de voormalige korhoenterreinen zijn dergelijke activiteiten echter gedoemd te mislukken.

In het kader van het Natuurbeleidsplan zal de overheid in de komende vijf jaar *c.* één miljoen gulden investeren in het behoud van het Korhoen. Hopelijk kan deze financiële injectie de populatietrend weer de goede kant op buigen. De stand van het Korhoen zal jaarlijks met het Bijzondere Soorten Project-Broedvogels van SOVON worden gevolgd, zodat het effect van de beschermingsinspanningen voortdurend kan worden nagegaan.

Johan Bekhuis & Freek van Binsbergen (SOVON), Freek Niewold (IBN-DLO)